

V Bruseli 5. 1. 2023
COM(2023) 3 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE
o vykonávaní iniciatívy pre západné Stredozemie

1. ÚVOD – SÚVISLOSTI

V apríli 2017 prijala Komisia oznámenie s názvom Iniciatíva pre udržateľný rozvoj modrej ekonomiky v západnom Stredozemí (ďalej len „iniciatíva WestMED“ alebo „iniciatíva“) spolu s jej akčným rámcom¹. V novembri toho istého roku iniciatívu formálne schválilo desať zúčastnených krajín: päť členských štátov EÚ (Francúzsko, Taliansko, Portugalsko, Španielsko a Malta) a päť južných partnerských krajín (Alžírsko, Líbya, Mauritánia, Maroko a Tunisko), a to na osobitnej ministerskej konferencii v Neapole².

Iniciatíva je priamym výsledkom [euro-stredozemského ministerského vyhlásenia o modrej ekonomike](#) prijatého na konferencii Únie pre Stredozemie, ktorá sa konala v novembri 2015. Na konferencii bola zúčastneným krajinám adresovaná výzva, aby preskúmali pridanú hodnotu a uskutočniteľnosť vhodných námorných stratégií na subregionálnej úrovni. Iniciatíva vychádza aj z rokov práce v rámci „dialógu 5+5“ medzi desiatimi zúčastnenými krajinami.

Iniciatíva WestMED je plne v súlade s ostatnými príslušnými politikami EÚ súvisiacimi s týmto regiónom, medzi ktoré patrí aj európska susedská politika. Stala sa druhou stratégiou EÚ pre morskú oblasť (v nadväznosti na námornú stratégiu v oblasti Atlantického oceánu), prostredníctvom ktorej sa podporuje námorná spolupráca na širšej regionálnej úrovni.

Iniciatíva prispieva k plneniu cieľov stanovených v Dohovore o ochrane morského prostredia a pobrežných oblastí Stredozemného mora (Barcelonský dohovor); k akčnému plánu pre Stredozemie a k stredozemskej stratégii pre udržateľný rozvoj na roky 2016 – 2025. Prispieva aj k výsledkom 21. zasadnutia zmluvných strán Barcelonského dohovoru, ktoré sa konalo v decembri 2019 a na ktorom sa strany zaviazali prijať konkrétne opatrenia na ochranu Stredozemného mora a poskytnúť podporu udržateľnej modrej ekonomike a ekologickej transformácii v regióne.

Iniciatíva WestMED je relevantná aj pre Všeobecnú rybársku komisiu pre Stredozemné more (GFCM) a jej nedávno prijatú stratégiu do roku 2030. Stratégia komisie GFCM ponúka spoločnú víziu a hlavné zásady na dosiahnutie udržateľného rybolovu a akvakultúry v stredozemskom regióne.

Desať krajín sa zaviazalo spolupracovať na troch cieľoch v rámci ich spoločného záujmu týkajúceho sa Stredozemia: 1. na zvýšení námornej bezpečnosti a ochrany; 2. na podpore udržateľnej modrej ekonomiky, rastu a pracovných miest a 3. na zachovaní ekosystémov a biodiverzity.

Ako sa uvádza v sprievodnom akčnom rámci k iniciatíve, pre každý cieľ sa stanovilo niekoľko priorít a cielených opatrení:

1. spolupráca v oblasti funkcií pobrežnej stráže (odborná príprava, budovanie kapacít, pátranie a záchrana),

¹ COM(2017) 183 final.

² <https://www.westmed-initiative.eu/wp-content/uploads/2016/02/1.Declaration-of-Algiers-04.12.2018-EN.pdf>.

2. námorná bezpečnosť a boj proti znečisťovaniu mora,
3. strategický výskum a inovácie,
4. rozvoj námorných klastrov,
5. rozvoj a cirkulácia zručností,
6. udržateľná spotreba a výroba (námorná doprava, prístavy, námorný a pobrežný cestovný ruch a morská akvakultúra),
7. námorné priestorové plánovanie (NPP) a manažment pobrežnej zóny,
8. vedomosti v oblasti morí a námorníctva,
9. biodiverzita a ochrana morských biotopov,
10. udržateľné rybárstvo a rozvoj pobrežných komunít.

V decembri 2018 v meste Alžír prijali ministri krajín západného Stredozemia spolu s Komisiou a Úniou pre Stredozemie vyhlásenie a plán opatrení, v ktorých sa zdôraznila potreba zamerať sa na šesť³ z desiatich uvedených priorít. Význam iniciatívy WestMED bol opätovne potvrdený druhým ministerským vyhlásením Únie pre Stredozemie o udržateľnej modrej ekonomike, ktoré bolo prijaté 2. februára 2021⁴.

Riadenie

Riadiaci výbor iniciatívy WestMED (WMSC) zaisťuje vykonávanie akčného rámca spravovaním na najvyššej úrovni. Zabezpečuje operačnú koordináciu, poskytuje usmernenia a podporu na zabezpečenie dosiahnutia očakávaných výsledkov iniciatívy a monitoruje jej vykonávanie. Riadiaci výbor iniciatívy WestMED tvoria národní koordinátori z príslušných ministerstiev zúčastnených krajín, Komisie a Únie pre Stredozemie spolu s pozorovateľmi.

Mechanizmus pomoci v rámci iniciatívy WestMED je financovaný z Európskeho námorného, rybolovného a akvakultúrneho fondu (ENRAF)⁵. Úzko spolupracuje s riadiacim výborom a jeho technickými pracovnými skupinami tým, že ponúka operačnú, logistickú a administratívnu podporu. Mechanizmus pomoci ponúka aj praktickú podporu projektov – najmä formou sprostredkovania kontaktov medzi partnermi a rozvoja projektov –, a to prostredníctvom svojich zástupcov v deviatich národných centrách.

Národné centrá predstavujú tímy národných odborníkov s rozsiahlou sieťou a so solídnyimi poznatkami o možnostiach financovania, ktorí dokážu identifikovať oblasti s vysokým potenciálom a pomôcť pri vypracúvaní nápadov na projekty. Národné centrá ponúkajú dôverné a prispôsobené usmernenia týkajúce sa rozvoja projektov, možností financovania a sprostredkovania kontaktov medzi partnermi a dokážu riešiť priority na miestnej úrovni.

Povinnosť podávať správy

Iniciatíva WestMED existuje päť rokov. Podľa oznámenia z roku 2017 Komisia „do roku 2022 podá správu o vykonávaní tejto iniciatívy Rade a Európskemu parlamentu na

³ 1. rozvoj námorných klastrov; 2. biodiverzita a ochrana a obnova morských biotopov; 3. udržateľná spotreba a výroba; 4. rozvoj pobrežných komunít a udržateľný rybolov a akvakultúra; 5. rozvoj a cirkulácia zručností a 6. námorná bezpečnosť a boj proti znečisťovaniu mora.

⁴ <https://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2021/02/Declaration-UfM-Blue-Economy-EN-1.pdf>.

⁵ Predtým Európsky námorný a rybársky fond.

základe správ jednotlivých krajín“. Komisia musí takisto zabezpečiť, aby bola iniciatíva stále v súlade s aktuálnymi cieľmi a politikami EÚ. Na tento účel Komisia požiadala o nezávislé posúdenie iniciatívy, v rámci ktorého sa preskúmali jej ciele, úspechy a výzvy. Posúdenie malo formu prieskumnej štúdie.

2. PRIESKUMNÁ ŠTÚDIA

Komisia uzavrela zmluvu na nezávislú prieskumnú štúdiu o vykonávaní iniciatívy WestMED v záujme podpory tejto správy. Dodávateľ začal pracovať v septembri 2021 s cieľom pomôcť určiť, či boli ciele a zámery iniciatívy splnené, prípadne či je potrebné ich aktualizovať, aby lepšie zodpovedali súčasným prioritám. Na tento účel dodávateľ zvážil štyri kľúčové perspektívy: strategické poznatky, hodnotenie úrovne riadenia a priorít, hodnotenie iniciatívy a úlohy mechanizmu pomoci a perspektívu pozorovateľa.

Táto štúdia sa vykonala od októbra 2021 do apríla 2022. Zahŕňala sekundárny výskum spolu s cieľnou konzultáciou, v rámci ktorej sa uskutočnili rozhovory so zainteresovanými stranami, s členmi riadiaceho výboru iniciatívy WestMED, so spolupredsedaťmi iniciatívy WestMED a s členmi mechanizmu pomoci, čím sa zabezpečilo plné zastúpenie zainteresovaných strán, ako aj geografická rovnováha. Pred uskutočnením rozhovorov sa krajinám zapojeným do iniciatívy WestMED zaslali dotazníky, pričom odpovede sa vo veľkej miere zohľadnili v prieskumnej štúdii.

Komisia vypracovala túto správu po dôkladnej analýze spätnej väzby získanej prostredníctvom dotazníkov a prieskumnej štúdie a po konzultácii s riadiacim výborom iniciatívy WestMED. Ďalej sa uvádza niekoľko záverov a rôznych odporúčaní.

3. VÝSLEDKY: SILNÉ STRÁNKY A POTREBNÉ ZLEPŠENIA

Počas piatich rokov svojej existencie sa táto iniciatíva osvedčila ako užitočná medzivládna platforma na podporu udržateľných odvetví modrej ekonomiky v západnom Stredozemí na základe prístupu zdola nahor. Členovia iniciatívy a pozorovatelia riadiaceho orgánu (riadiaceho výboru) ho vnímajú ako silné fórum pre dialóg a spoluprácu. Konkrétne sa na osobitných konferenciách zainteresovaných strán a programovacích maratónoch zhromaždili stovky účastníkov z regiónu.

Pandémia COVID-19 bola pre fungovanie a riadenie iniciatívy výzvou, keďže väčšina zasadnutí sa musela konať virtuálne. Napriek tomu sa dosiahol veľký pokrok, čiastočne v dôsledku úsilia, ktoré vyvinuli spolupredsedia iniciatívy WestMED. Iniciatíva poskytovala neustálu podporu pre projekty a návrhy projektov; úspešne vytvorila dve technické skupiny pre udržateľnú akvakultúru a ekologickú lodnú dopravu; vychádzalo sa z nej pri príslušných výzvach ENRF/ENRAF na predkladanie návrhov delegovaných na agentúru CINEA⁶ a uzavrela kľúčové partnerstvá podpísaním memoranda o porozumení s programom Interreg a so Združením stredozemských obchodných a priemyselných komôr (Association of the Mediterranean Chambers of Commerce and Industry, ASCAME).

⁶ Európska výkonná agentúra pre klímu, infraštruktúru a životné prostredie.

Hoci niektoré aspekty iniciatívy možno zlepšiť (zviditeľnenie, vypracovanie vhodnejších ukazovateľov na meranie pokroku a objasnenie niektorých existujúcich priorít), tieto aspekty možno riešiť v rámci súčasného riadenia iniciatívy.

3.1. Silné stránky a pridaná hodnota

V rámci iniciatívy WestMED sa preukázal pokrok a úspech, čo odôvodňuje jej vytvorenie a pokračovanie. Zistilo sa šesť kľúčových silných stránok:

- dialóg a mäkká diplomacia,
- spolupráca a partnerstvá,
- podpora projektov,
- spoločné využívanie poznatkov,
- technické pracovné skupiny a aliancie,
- širšia spolupráca v oblasti Stredozemia.

3.1.1. Dialóg a mäkká diplomacia

Iniciatíva WestMED mala zásadný význam pri podporovaní potrieb krajín zapojených do iniciatívy, pričom išlo najmä o podporu poskytovanú mechanizmom pomoci a vytvoreným rámcom mäkkej diplomacie, ktorý uľahčuje dialóg medzi jej členmi týkajúci sa spoločných výziev a príležitostí. Zainteresované strany veľmi oceňujú participatívny a inkluzívny proces. V iniciatíve sa úspešne odzrkadľuje rozmanitosť potrieb a výziev v regióne.

Iniciatíva WestMED ako fórum pre politický dialóg a výmenu sa vo veľkej miere opiera o aktívne zapojenie siete miestnych zainteresovaných strán zo zúčastnených krajín. Konferenciami zainteresovaných strán a programovacími maratónmi organizovanými v rámci iniciatívy WestMED – najmä s cieľom uľahčiť výmenu nápadov na projekty a podporiť rozvoj konkrétnych projektov medzi regionálnymi zainteresovanými stranami v námorných odvetviach – sa upevnilo jej postavenie osvedčeného a účinného nástroja na podporu kontaktov medzi krajinami, ktoré majú inak obmedzené prostriedky spolupráce alebo zažívajú politické napätie.

Práca technických skupín iniciatívy WestMED a námorných klastrov významne prispela k posilneniu dialógu medzi zúčastnenými krajinami a ich zainteresovanými stranami v námornej oblasti.

3.1.2. Spolupráca a partnerstvá

Pri monitorovaní príslušných možností financovania v modrej ekonomike sa v rámci mechanizmu pomoci stanovili osobitné prostriedky spolupráce s inštitucionálnymi darcami, najmä s programom Interreg. Regulačný rámec pre fondy politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 obsahuje výslovné ustanovenia o začlenení stratégií pre morské oblasti. Medzi programom Interreg Euro-MED (2021 – 2027) a iniciatívou WestMED bol vytvorený plán činností spolupráce. Posilní sa ním koordinácia medzi aktérmi v Stredozemí, pričom pomôže pri vytváraní partnerstiev.

Na podporu partnerstiev medzi iniciatívou WestMED a príslušnými regionálnymi združeniami sa medzi mechanizmom pomoci a združením ASCAME v roku 2021 podpísalo memorandum o porozumení. Cieľom memoranda o porozumení je vytvoriť spoľahlivý rámec spolupráce na podporu modrej ekonomiky, zaistenie bezpečnejšieho

námorného priestoru a zlepšenie riadenia námorných záležitostí v regióne. Niektoré z plánovaných opatrení zahŕňajú spoločné iniciatívy a podporuje sa nimi dialóg a spolupráca. Spoluprácou so združením ASCAME sa posilnia prepojenia iniciatívy so súkromným sektorom, čo povedie k intenzívnejšiemu sprostredkovaniu kontaktov a činnosti na podporu projektov. Memorandum o porozumení sa okrem toho uľahčuje prenos poznatkov medzi príslušnými súkromno-verejnými aktérmi.

S výhľadom do budúcnosti by v rámci mechanizmu pomoci mohol vzniknúť záujem o preskúmanie posilnenej spolupráce a dokonca aj návrhov projektov od nových partnerov alebo zdrojov financovania. Mohlo by sa to uskutočniť v kontexte programu Horizont Európa, verejno-verejného partnerstva EÚ v oblasti udržateľnej modrej ekonomiky⁷ a misie EÚ „Obnoviť naše vody a oceány“, najmä v súvislosti s projektom Mediterranean Lighthouse (Maják Stredozemia) v horizonte do roku 2030, ktorý sa zameriava na prevenciu a odstránenie znečistenia, ako aj ochranu a obnovu morskej biodiverzity a klimatickú neutralitu a obehovosť modrej ekonomiky a tým sa aj uľahčuje záväzok príslušných zainteresovaných strán plniť ciele misie.

3.1.3. Podpora projektov

Iniciatívou WestMED sa podporili krajiny zapojené do iniciatívy pri vypracúvaní návrhov projektov, z ktorých mnohé boli úspešné pri získavaní financovania. Krajiny to vo veľkej miere ocenili.

Ústredný tím iniciatívy a národné centrá doteraz aktívne podporili 79 nápadov na projekty. Ich celková hodnota je približne 92 miliónov EUR⁸. Okrem toho je s iniciatívou zosúladených viac ako 160 projektov, pričom zahŕňa približne 600 partnerov z krajín zapojených do iniciatívy.

Príklady významných projektov, ktoré získali podporu v posledných štyroch rokoch, sú uvedené v **tabuľke 1**. V žiadnom prípade nejde o komplexný zoznam⁹.

Tabuľka 1: Zhrnutie kľúčových projektov podporovaných z mechanizmu pomoci

Názov	Cieľ	Zdroj	Suma (v EUR)
DESTIMED PLUS	Podpora integrovaného plánovania pobrežného cestovného ruchu	Interreg MED	3 076 000
DIGICIRC	Európsky prostriedok na urýchlenie digitalizácie obehového hospodárstva pod vedením klastrov v rozvíjajúcich sa odvetviach	Horizont 2020	3 755 000
PSAMIDES	Optimalizácia prevádzky prístavov a riadenia prístavísk prostredníctvom inovačných nástrojov	Interreg MED	2 859 000
LIFE4MEDECA	Zníženie emisií v oblasti kontroly emisií v Stredozemí	Program LIFE	1 637 000

⁷ https://ec.europa.eu/research-and-innovation/sites/default/files/bmr-2022/ec_rtd_bmr-2022-blue-economy-fiche.pdf.

⁸ Oznámené v rámci mechanizmu pomoci.

⁹ Úplný zoznam: <https://westmed-initiative.ec.europa.eu/publications/#Leaflets>.

AFRIMED	Obnova lesov z rias v Stredozemí	ENRF	1 858 000
WESTMOPOCO	Pripravenosť v oblasti reakcie na chemické úniky	GR ECHO	868 000

Ceny za projekty v rámci iniciatívy WestMED

Ceny za projekty v rámci iniciatívy WestMED (2021) boli príležitosťou na zviditeľnenie a podporu iných projektov ako tých, ktoré sú aktívne podporované z mechanizmu pomoci a národnými centrami. Cieľom bolo identifikovať, prezentovať a oceniť výnimočné projekty poskytujúce inovačné a opakovateľné riešenia v mnohých oblastiach, ktoré stelesňujú víziu iniciatívy WestMED pre západné Stredozemie. V roku 2021 sa do súťaže zapojilo 54 zaujímavých a hodnotných projektov z oboch strán Stredozemia.

Víťazom bol projekt BLUESKILLS: „Modré pracovné miesta a udržateľné hospodárstvo v Stredozemí prostredníctvom zlepšovania zručností a rozvoja kapacít“, ktorý financovalo talianske ministerstvo vysokoškolského vzdelávania a výskumu, pričom ho viedol taliansky Národný inštitút pre oceánografiu a aplikovanú geofyziku. Z projektu sa podporujú príležitosti v rámci „modrej“ kariéry rozvíjaním zručností, výmenou poznatkov a zhodnocovaním výskumu v záujme udržateľnejšieho Stredozemného mora. Jeho cieľom je vypracovať nové učebné plány a zvýšiť zamestnateľnosť v morskom a námornom odvetví. Ďalší finalisti sú uvedení v **tabuľke 2**.

Tabuľka 2: Ceny za projekty v rámci iniciatívy WestMED 2021 – finalisti

Názov	Cieľ	Zdroj	Suma (v EUR)
BLUESKILLS	Podpora príležitostí v rámci „modrej“ kariéry	talianske vnútroštátne fondy	neuvádza sa
ALGERIA START UP CHALLENGE	Podpora startupov v oblasti akvakultúry a ochrany životného prostredia v Alžírsku (zameranie na mládež)	alžírské vnútroštátne fondy	neuvádza sa
SICOMAR plus	Projekt cezhraničnej spolupráce v oblasti námornej bezpečnosti	Interreg Francúzsko a Taliansko (námorný program)	6 688 000
BIOVecQ	Podpora dvojstrannej spolupráce medzi talianskymi a tuniskými výskumnými centrami v oblasti modrej biotechnológie	Interreg Taliansko a Tunisko	1 722 000
STARFISH 4.0	Inovačné riešenia na modernizáciu a digitalizáciu maloobjemového rybolovu	ENRF	1 158 000

Výzva ENRAF na predkladanie hlavných projektov v roku 2021

V snahe posilniť a zefektívniť fondy bola v roku 2021 spustená prvá [výzva ENRAF na predkladanie hlavných projektov](#) v oblasti modrej ekonomiky, ktoré sa zameriavali na morskú oblasť. Obsahovala osobitnú výzvu pre krajiny zapojené do iniciatívy WestMED. Výzva bola venovaná obnove pobrežného a námorného cestovného ruchu. Jej cieľom bolo posilniť konkurencieschopnosť a udržateľnosť odvetvia pobrežného a námorného cestovného ruchu ako súčasť inteligentnej a odolnej modrej ekonomiky. Téma sa zameriava aj na ekoturistiku, digitalizáciu odvetvia a mobilizáciu súkromno-verejných investícií. Tri projekty získali podporu v hodnote 2 385 000 EUR a naďalej prebiehajú.

Tabuľka 3: Projekty, ktorým sa udelila podpora prostredníctvom výzvy ENRAF na predkladanie hlavných projektov v krajinách zapojených do iniciatívy WestMED

Názov	Cieľ	Príspevok EÚ (v EUR)
ECO-CRUIISING FU_TOUR	Posilnenie manažérskych, modrých a digitálnych zručností v odvetví cestovného ruchu v západnom Stredozemí so zameraním na MSP	792 177
EU WeMED_NaTOUR	Rozvoj nadnárodných, ekologicky inteligentných balíkov služieb cestovného ruchu so zameraním na prírodné morské lokality/pobrežné destinácie	796 683
REBOOT MED	Obnova a podpora ekoturistiky: podpora verejno-súkromných partnerstiev, v rámci ktorých sa spoločne vymedzujú akčné plány modrej ekonomiky na obnovu odvetvia cestovného ruchu	999 380

3.1.4. Spoločné využívanie poznatkov

Iniciatíva WestMED predstavuje úspešné a inšpiratívne fórum na spoločné využívanie poznatkov. Krajiny zapojené do iniciatívy mali možnosť navzájom sa učiť a vymieňať si najlepšie postupy a spoľahlivé metódy na formovanie politiky, čo vedie k udržateľnejšej modrej ekonomike. Jasným príkladom je alžírsky strategický plán modrej ekonomiky.

V roku 2021 sa Alžírsko stalo prvou krajinou južného Stredozemia, ktorá má národnú stratégiu modrej ekonomiky, pričom jej výhľad je zameraný na nasledujúcich desať rokov. V tejto stratégii sa určujú potreby, témy, činnosti a prioritné opatrenia potrebné na vybudovanie integrovaného a udržateľného námorného hospodárstva, ktoré je prospešné pre všetkých. Stratégia sa vzťahuje aj na cezhraničné aspekty modrej ekonomiky.

Alžírsky strategický plán modrej ekonomiky bola inšpirovaná iniciatívou WestMED vrátane nápadov a cieľov preskúmaných na rôznych viacúrovňových podujatiach a medzi regionálnymi partnermi, ministrami a riadiacimi výbormi. V tomto procese sa poskytla osobitná podpora aj z mechanizmu pomoci. Alžírsky národný centrálny mechanizmus pomoci v rámci iniciatívy WestMED naozaj zohrali kľúčovú úlohu a pomohli vnútroštátnym orgánom pri finalizácii a predložení alžirskej stratégie modrej ekonomiky. EÚ poskytuje na podporu stratégie 22 miliónov EUR na rozvoj modrej ekonomiky v Alžírsku.

Alžírsky strategický plán modrej ekonomiky je plne integrovaný do celkovej vízie alžirskej vlády a prispieva k cieľom iniciatívy WestMED a Únie pre Stredozemie.

V konečnom dôsledku to môže inšpirovať iné krajiny, aby vypracovali podobné stratégie. Napríklad Tunisko v súčasnosti pracuje na stratégii, ktorá sa má prijať v roku 2022.

3.1.5. Technické pracovné skupiny a aliancie

V roku 2020 sa v rámci iniciatívy WestMED vytvorila technická skupina pre ekologickú lodnú dopravu. Skupinu vedú talianske a marocké národné centrá a tvoria ju odborníci, špecialisti a zástupcovia zo všetkých krajín zapojených do iniciatívy WestMED. Skupina identifikovala tri kľúčové opatrenia v oblasti udržateľnej námornej dopravy a alternatívnych palív:

- i) posúdiť vznikajúce technológie a inovačné modely;
- ii) vytvoriť sieť námorných prístavov ako energetických spoločenstiev;
- iii) pomôcť naštartovať prispôbenie komerčných plavidiel.

AquaWest, technická skupina pre udržateľnú akvakultúru, bola zriadená v roku 2021 s cieľom podporiť prijatie inovačných a udržateľných postupov v akvakultúre v západnom Stredozemí. Skupina sa zameriava na potreby a príležitosti krajín na juhu západného Stredozemia a umožňuje im využívať existujúce inovačné postupy v regióne. Skupinu tvoria viacerí tvorcovia politik na vysokej úrovni a organizácie z odvetvia akvakultúry, pričom ju vedie alžírské národné centrum. Hlavnými cieľmi skupiny sú:

- i) spoločné využívanie poznatkov;
- ii) uľahčovanie rozvoja politiky;
- iii) podpora spolupráce zainteresovaných strán;
- iv) identifikovanie financovania;
- v) udržiavanie platformy na výmenu informácií.

V roku 2021 bola zriadená sieť námorných klastrov, ktorej zriadenie bolo podpísané v Taliansku a vedie ju tuniský klaster. Hlavné ciele siete sú:

- i) podporovať diskusiu a výmenu poznatkov a postupov medzi klastrami;
- ii) podporiť rozvoj námorných klastrov južného Stredozemia prostredníctvom užšej spolupráce medzi južnými krajinami;
- iii) budovať kapacity medzi severom a juhom s cieľom pomôcť zlepšiť zručnosti v oblasti riadenia klastrov medzi severným a južným Stredozemím;
- iv) prilákať investície – najmä súkromné investície pre inovačné MSP.

3.1.6. Širšia spolupráca v oblasti Stredozemia

Iniciatívou WestMED sa nielen podnietila a zintenzívnila spolupráca a diskusia medzi krajinami zapojenými do iniciatívy, ale viedla aj k širšej spolupráci vo zvyšku Stredozemia. Táto spolupráca mala podobu spolupráce na projektoch medzi pobrežnými krajinami EÚ a krajinami mimo EÚ, ktoré nie sú členmi iniciatívy WestMED.

Tabuľka 4: Príklady projektov podporovaných z mechanizmu pomoci v rámci iniciatívy WestMED vrátane krajín, ktoré nie sú zapojené do iniciatívy WestMED

Názov	Odvetvie	Cieľ	Krajiny	Zdroj	Rozpočet (v EUR)
BLUEfasma	Obehové hospodárstvo	Začlenenie zásad obehového hospodárstva do rybolovu/akvakultúry a pobrežného/námorného cestovného ruchu v prospech inzulárnych, ostrovných a pobrežných oblastí v Stredozemí	MT GR CY HR MTN	INTERREG MED	2 812 000
Psamides	Prístavy	Optimalizácia prevádzky prístavov a riadenia prístavísk prostredníctvom inovačných nástrojov	FR ES GR MTN HR	INTERREG MED	2 859 000
ODYSSEA	Výskum a inovácie	Prevádzka nákladovo účinných platforiem, ktoré integrujú siete pre systémy pozorovania/predpovedí v celom Stredozemí	MA DZ IT FR TN ES EG PT IL UK DE NL TR GR	Horizont 2020	8 399 000

V snahe o väčšie zapojenie ďalších stredozemských krajín sú hlavné výzvy ENRAF, ktoré boli bežne dostupné len pre krajiny zapojené do iniciatívy WestMED, v roku 2022 po prvýkrát otvorené pre všetky krajiny Únie pre Stredozemie, vďaka čomu sa podľa

príkladu samotnej iniciatívy WestMED zapájajú z hľadiska projektov aj ďalšie stredozemské krajiny.

Iniciatíva BlueMed pre zdravé Stredozemie bez plastov zahŕňala krajiny EÚ, ako aj krajiny mimo EÚ vrátane krajín zapojených do iniciatívy WestMED. Jej cieľom bolo rozvíjať spoločnú víziu zdravšieho a odolného Stredozemného mora a podporiť sociálny blahobyt a prosperitu budúcich generácií. Vypracovala strategický výskumný a inovačný program pre Stredozemie, v ktorom sa uvádzajú kľúčové výzvy v Stredozemí, medzery v poznatkoch, činnosti umožňujúce modrý rast a opatrenia na zlepšenie zručností v rôznych odvetviach.

V roku 2022 Komisia uverejnila nový usmerňovací dokument o synergiách medzi programom Horizont Európa a programami Európskeho fondu regionálneho rozvoja.

V súčasnosti existuje možnosť kumulatívneho financovania, t. j. operácia/projekt môže získať podporu z viac ako jedného fondu, programu alebo nástroja na tú istú nákladovú položku alebo výdavky, čo umožňuje získať financovanie až do výšky 100 %.

S výhľadom do budúcnosti bude iniciatíva WestMED spolupracovať s nedávno spustenou koordinačnou a podpornou akciou BlueMissionMed financovanou v rámci misie „Obnoviť naše oceány a vody do roku 2030“.

3.2. Oblasti, v ktorých možno zvážiť zlepšenie

Hoci je pridaná hodnota, ktorú preukázala iniciatíva WestMED, jasná, existuje priestor na zlepšenie v týchto oblastiach.

3.2.1. Zvyšovanie informovanosti a väčšie zviditeľnenie

Súčasná komunikačná stratégia je mierne zastaraná. Je potrebné lepšie používať logo na účely zviditeľnenia, aby sa lepšie prezentovala práca, pokrok a úspech iniciatívy.

Riešenie: zlepšiť komunikačnú stratégiu a lepšie využívať logo iniciatívy WestMED ako značku.

Prispôbená komunikačná stratégia by pomohla zviditeľniť iniciatívu WestMED. Činnosti a pokrok by boli jasnejšie a dostupnejšie pre verejnosť. Táto komunikačná stratégia by sa mohla vypracovať na základe spolupráce s delegáciami EÚ v krajinách mimo EÚ so sídlom v Stredozemí. Tým by sa zväčšila viditeľnosť a mohli by sa prilákať nové investície a vytvoriť väčší pákový efekt, pokiaľ ide o projekty a granty na ich rozvoj.

Účinnnejšie presadzovanie značky by pomohlo na preukázanie schválenia zúčastnenými stranami, zvýšenie atraktivity projektov so značkou; nájdenie partnerov do projektu; pomoc projektom so značkou pri získavaní podpory od vlád a zainteresovaných strán v celom regióne a uľahčenie prístupu k možnostiam financovania. V súvislosti s iniciatívou WestMED by mala existovať snaha o napodobnenie práce, ktorá sa vykonala pri úspešnej kampani na presadzovanie značky Únie pre Stredozemie.

Nový mechanizmus pomoci by mal pomôcť vytvoriť zlepšenú komunikačnú stratégiu. Podľa svojho mandátu je konzorcium, ktoré je zodpovedné za mechanizmus pomoci, povinné predložiť komunikačnú stratégiu a akčný plán na jej vykonávanie, ktoré sa budú revidovať každých šesť mesiacov.

Novým mechanizmom pomoci sa môže takisto podporiť zavedenie používania loga ako značky. To bude kľúčové pri vymedzení štandardného presadzovania značky v prípade projektov a spoločných iniciatív podporovaných iniciatívou WestMED, pretože im umožní uviesť schválenie iniciatívou WestMED pri žiadaní o financovanie. Jasnými usmerneniami o používaní a použiteľnosti loga sa zabezpečí, aby ho všetky členské štáty používali konzistentne. Komisia môže tento proces uľahčiť poskytovaním poznatkov o štandardizovaných usmerneniach.

3.2.2. *Zdokonaľovanie metriky a ukazovateľov výkonnosti*

Zdokonalením súčasnej metriky a ukazovateľov výkonnosti sa zlepši presnosť pri meraní úspešnosti a rozsahu opatrení vykonávaných v rámci iniciatívy WestMED.

Okrem opatrení, ktoré sa týkajú rozvoja politiky a príspevku iniciatívy WestMED, jednotlivé opatrenia zodpovedajúce každej z desiatich priorít iniciatívy nie sú spojené s konkrétnymi cieľmi stanovenými v súčasnom akčnom rámci.

Mnohé z uvedených cieľov sú príliš všeobecné na to, aby sa pripisovali len činnostiam iniciatívy. Ciele majú predovšetkým kvantitatívny charakter, ale mnohé z doterajších úspechov iniciatívy nie sú ľahko merateľné.

Riešenie: preformulovať a prijať alternatívne ukazovatele výkonnosti na monitorovanie vykonávania.

Revidovaný rámec by mal zahŕňať kvalitatívne, ako aj kvantitatívne ukazovatele. Mali by byť relevantné, komplexné a ľahko monitorovateľné a malo by byť jednoduché podávať o nich správy. Začlenením príslušných aspektov do konkrétnych ukazovateľov sa zabezpečí, že sa zmeny priorít budú dať ľahko sledovať na všetkých úrovniach riadenia a vykonávania. Zabezpečí sa tým aj ľahké začlenenie všetkých nových priorít do procesov podávania správ a monitorovania.

V mandáte pre nový mechanizmus pomoci sa uvádza, že by sa v rámci neho mali vypracovať kritériá a ukazovatele na monitorovanie a meranie činností rôznych stratégií pre morské oblasti a všetkých súvisiacich výsledkov. Uľahčí sa tým riešenie otázky týkajúcej sa iniciatívy WestMED a jej akčného rámca a plánu opatrení.

3.2.3. *Opätovné potvrdenie a zefektívnenie priorít*

Iniciatíva WestMED pôsobí v širokom rámci medzinárodných, stredozemských a únijských politík, dohôd a stratégií, ktoré sa týkajú udržateľnej modrej ekonomiky.

Tri všeobecné ciele a desať priorít iniciatívy sú do určitej miery zosúladené s regionálnymi a so stredozemskými politikami. Napríklad iniciatíva WestMED vychádza z ministerského vyhlásenia Únie pre Stredozemie z roku 2015 o modrej ekonomike. Priority iniciatívy WestMED však boli stanovené pred novším, druhým ministerským vyhlásením Únie pre Stredozemie o udržateľnej modrej ekonomike (2021).

Od prijatia vyhlásenia z Alžíru v roku 2018 sa projekty a návrhy podporované iniciatívou zameriavali na šesť priorít načrtnutých v pláne opatrení, a nie na desať priorít v akčnom

rámci. V pláne sa neuvádza konkrétny spôsob vykonávania zostávajúcich priorít¹⁰. Určitý pokrok sa však dosiahol prostredníctvom projektov¹¹ a najnovšieho programovacieho maratónu, ktorý sa konal v júni 2022. Týmto programovacím maratónom sa preukázal obnovený záujem o námorné priestorové plánovanie a pobrežný cestovný ruch. Z mechanizmu pomoci v rámci iniciatívy WestMED sa podporujú podujatia zamerané na vytváranie sietí v oblasti námorného priestorového plánovania (vrátane krajín východného Stredozemia), v čom sa bude pokračovať, a to najmä prostredníctvom novej skupiny odborníkov na námorné priestorové plánovanie (NPP) zriadenej prostredníctvom projektu NPP-Med.

Riešenie: opätovne potvrdiť a zefektívniť priority na základe regionálnych a medzinárodných priorít.

Bolo by užitočné prehodnotiť a zosúladiť priority iniciatívy s novými regionálnymi a medzinárodnými politickými iniciatívami. Mohlo by sa to dosiahnuť na základe druhého ministerského vyhlásenia Únie pre Stredozemie o udržateľnej modrej ekonomike. Schválilo ho 42 členov Únie pre Stredozemie a zdôrazňuje sa v ňom potreba riešiť environmentálne a klimatické výzvy, ktorým čelí celý región.

O týchto témach možno diskutovať na nasledujúcom ministerskom zasadnutí v rámci iniciatívy WestMED, ktoré sa má konať v roku 2023.

4. ODPORÚČANIA

Ako sa uvádza v tomto dokumente, iniciatíva WestMED bola doteraz úspešná a jasne sa ňou presadzovali jej ciele v rámci jej troch hlavných priorít. Medzi konkrétne príklady pokroku patrí vytváranie technických skupín, podpora nadväzovania kontaktov v rámci projektov a rozvoja projektov a vytváranie rôznych partnerstiev. Vo všeobecnosti viedla iniciatíva WestMED vo výraznej miere k zlepšeniu spolupráce a dialógu v regióne medzi krajinami zapojenými do iniciatívy, ako aj mimo nich, a to zapojením ďalších stredozemských krajín – EÚ, ako aj krajín, ktoré nie sú členmi EÚ –, do širokej škály projektov.

Odporúčanie 1: Komisia celkovo odporúča, aby iniciatíva WestMED a sprievodný akčný rámec k nej zostali bez zmeny. Výhody opísané v predchádzajúcom texte dokazujú ich vhodnosť. Preto nie sú potrebné žiadne zmeny, keďže prípadné zlepšenia možno dosiahnuť bez zmeny súčasnej dohody.

Odporúčanie 2: Komisia odporúča, aby sa v rámci mechanizmu pomoci riešili otázky, ako je väčšie zviditeľnenie; lepšie využívanie značky na projekty (napr. logo) a vylepšená, vhodnejšia metrika na hodnotenie vykonávania iniciatívy. Ako sa požaduje v mandáte, novým mechanizmom pomoci by sa mala predložiť nová komunikačná stratégia v spolupráci s delegáciami EÚ v krajinách Stredozemia a nový súbor ukazovateľov na meranie pokroku.

¹⁰ T. j. spolupráca v oblasti funkcií pobrežnej stráže, strategický výskum a inovácie, priestorové plánovanie a manažment pobrežnej zóny a výmena morských/námorných poznatkov a synergie.

¹¹ Napr. [projekt FIUFFRA](#), ktorým sa podporuje spolupráca v boji proti NNN rybolovu.

Odporúčanie 3: Priority vo vzťahu k regionálnym a medzinárodným politikám by sa mali preskúmať a zefektívniť, pričom by sa malo zohľadniť druhé ministerské vyhlásenie Únie pre Stredozemie o udržateľnej modrej ekonomike. Členské štáty o tom môžu diskutovať na nasledujúcom ministerskom zasadnutí, ktoré je naplánované na rok 2023.

4.1. Pohľad do budúcnosti

Po predložení Rade a Európskemu parlamentu sa táto správa predloží aj na ministerskom zasadnutí iniciatívy WestMED v roku 2023 na Malte. Počas tohto zasadnutia sa krajiny môžu rozhodnúť opätovne potvrdiť alebo aktualizovať priority zahrnuté do súčasného akčného rámca na rok 2017. Môžu takisto aktualizovať priority, ktoré boli zdôraznené vo vyhlásení z Alžíru v roku 2018 a v pláne opatrení.

Komisia navrhuje, aby sa ďalšia prieskumná štúdia iniciatívy vykonala do roku 2027. V nasledujúcej správe Komisie Rade a Európskemu parlamentu by sa mali zohľadniť aj správy krajín zapojených do iniciatívy WestMED.

Komisia zverejní a poskytne túto správu príslušným inštitúciám a zainteresovaným stranám.